

В. І. Брухлій, Н. О. Брухлій

Корець

КОРЕЦЬ – місто Рівненської області, райцентр. Знаходиться на р. [Корчик](#) (притока *Случі*, бас. [Дніпра](#)), за 262 км від Києва, за 66 км від обл. центру та за 33 км від залізнич. ст. Новоград-Волинський. Пл. 6 км². Насел. 8649 осіб (2001, складає 91,6 % до 1989), переважно українці. На тер. сучас. К. знайдені залишки доби пізнього палеоліту, а на його околицях – городище часів Київ. Русі. Вперше згадується в Київ. літописі під 1150 у розповіді про конфлікт великого князя київського Юрія Долгорукого та волин. князя Ізяслава Мстиславича під назвою Корчеськ. Залишки його городища трикут. форми у периметрі складають бл. 200 м. Місто було оточене валами та ровами. У 12 ст. К. був у складі Володимиро-Волин. князівства, від 1199 до серед. 14 ст. входив до Галиц.-Волин. князівства. Від 2-ї пол. 14 ст. – у межах кордонів Великого князівства Литовського. 1380 К. переданий великим князем литовським Ягайлом князеві Федору Острозькому. Від поч. 15 ст. – у володінні князів Корецьких. Після Люблін. унії 1569 – у складі Луцького пов. Волин. воєводства Польщі. 1651 володіння Корецьких (рід обірвався) перейшли в спадок князям Чарторийським, які відтоді стали називатися Чарторийськими-Корецькими. Острозькі спорудили тут дерев'яний замок, а волин. воєвода князь Богуш Корецький у 1-й пол. 16 ст. укріпив його мурами. Замок регуляр. бастион. системи з боку суходолу був оточений глибоким ровом. Через нього до фортеці вів підйом. міст. У 17–18 ст. замок суттєво перебудували. У 1780-х рр. князі Чарторийські здійснили останню найбільшу перебудову, внаслідок чого замок пристосовано під княжий палац із бароковим декором. 1832 корец. замок постраждав під час пожежі, відтоді його більше не відбудовували. Донині збереглися залишки зовн. цегл. стін і аروح. кам'яний міст, частково – підземелля. 1571 князь Богуш Корецький заснував Воскресен. монастир (нині [Корецький Свято-Троїцький ставропігійний жіночий монастир УПЦ МП](#)). У 16 – серед. 17 ст. К. перетворився на одне з найбільших міст Волині.

Протягом 2-ї пол. 17 ст. кілька разів зазнавав ушкоджень. Жит. брали участь у селян.-козац. повстанні 1594–96 під керівництвом С. Наливайка, Визв. війні під проводом Б. Хмельницького. За Андрусів. перемир'ям 1667 місто відійшло до Польщі. У 2-й пол. 18 ст. тут виникли мануфактури полотняної, сукон. і шкіряної пром-стей. 1788 введено в експлуатацію фарфоро-фаянс. ф-ку (припинила існування 1831 після вичерпання місц.

покладів каолін. глини). Запрошені франц. майстри налагодили на ній випуск високоякіс. продукції, що згодом стала відома в багатьох країнах Європи, успішно конкуруючи з виробами саксон. ф-к. Після 2-го поділу Польщі 1793 К. – у складі Рос. імперії; 1861 отримав статус. волос. центру Новоград-Волин. пов. Волин. губ. 1887 тут працювали пивовар. і 2 шкіряні заводи, суконна ф-ка, 5 водяних і парових млинів, 12 разів на рік відбувалися великі ярмарки. 1898 збудовано цукр. завод. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. 1920–39 – у складі Польщі, від 1939 – УРСР. Від липня 1941 до січня 1944 – під нім.-фашист. окупацією. У травні–вересні 1942 існувало ґетто. До серед. 1950-х рр. діяло підпілля ОУН–УПА. 1940–62 та від 1966 – райцентр. 1897 мешкало бл. 9,6 тис., 1959 – 3,4 тис., 1979 – 8,4 тис., 1989 – 9,4 тис., 1998 – 9,6 тис. осіб. Нині працюють підприємства «Радон» (електророзподіл. і контрол. апаратура), «Віта» (цукор), хлібокомбінат. У К. – навч.-вихов. комплекс, 2 заг.-осв. школи, вище профес. училище, 2 дитсадки; Будинок культури, рай. б-ка, школа мистецтв, [Корецький історичний музей](#), будинок школяра; рай. лікарня, обл. фізіотерапевт. лікарня; відділ. 3-х банків. Виходять г. «Вісті Кореччини» та «Вісник Кореччини». Реліг. громади: УПЦ МП, УПЦ КП, РКЦ, християн віри євангельської, адвентистів сьомого дня. Пам'ятки архітектури: будівлі монастиря (16 ст.), костел св. Антонія (1533), руїни замку, палац Горчинських (кін. 18 ст.), Свято-Вознесен., Свято-Георгіїв. (обидві – 18 ст.), Свято-Микол. (19 ст.) церкви. Встановлено пам'ятники Т. Шевченку та воїнам, які загинули під час 2-ї світової війни. 1612–19 у К. мешкав мовознавець, письменник, перекладач, церк. діяч Лаврентій Зизаній-Тустановський. У Корец. монастирі похов. Г. Оленіна (у заміжжі – Андрю; 1808–80), якій присвятив низку поезій О. Пушкін. Тут бували Г. Сковорода (1750 і 1753), Т. Шевченко (1848), О. де Бальзак (1847 і 1850), М. Костомаров, І. Франко, Леся Українка (1878). Серед видат. уродженців – матеріалознавець А. Опальчук, публіцист, прозаїк [М. Гільденман](#), церк. діяч, дійс. чл. УВАН у Канаді [С. Герус](#), журналіст [М. Седлецький](#), живописець [О. Якимчук](#).

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Пероговский В. И. Корец и корецкие князья // Волын. губерн. ведомости. 1876. № 79;
2. Яноші В. М., Вознюк Д. П. Корець: Краєзн. нарис. Л., 1988.

Бібліографічний опис:

Корець / В. І. Брухлій, Н. О. Брухлій // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-3572>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).